

ФАКТОРИ ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ СТУДЕНТІВ

Сердюк Л.З. Фактори психологічного благополуччя студентів. У статті розглядаються основні підходи до вивчення феномену психологічного благополуччя особистості, яке визначається як інтегральний показник ступеня спрямованості особистості на реалізацію основних компонентів позитивного функціонування, а також ступеня реалізованості цієї спрямованості, що суб'єктивно виражається у відчутті щастя, задоволеності собою і власним життям. Емпіричним шляхом встановлено фактори психологічного благополуччя особистості та прогностичну модель його розвитку.

Ключові слова: психологічне благополуччя, гедоністичне та евдемонічне благополуччя, самодетермінація, внутрішні ресурси, особистісний потенціал, автономія, суб'єктність.

Сердюк Л.З. Факторы психологического благополучия студентов. В статье рассматриваются основные подходы к изучению феномена психологического благополучия личности, которое определяется как интегральный показатель степени направленности личности на реализацию основных компонентов положительного функционирования, а также степени реализуемости этой направленности, субъективно выражается в ощущении счастья, удовлетворенности собой и своей жизнью. Эмпирическим путем установлено факторы психологического благополучия личности и прогностическую модель его развития.

Ключевые слова: психологическое благополучие, гедонистическое и эвдемоническое благополучия, самодетерминация, внутренние ресурсы, личностный потенциал, автономия, субъектность.

Постановка проблеми. Зростання стресогенності в сучасному суспільстві формує замовлення на дослідження, спрямовані на виявлення факторів позитивного функціонування людини, розвитку її особистісного потенціалу, визначеності життєвих цілей, перспектив, цінностей та автономії, сприяють актуалізації та розкриттю внутрішніх ресурсів, що забезпечують самостійність вибору та допомагають протидіяти негативному впливу середовища.

Термін «психологічне благополуччя» з'явився в науковому обігу психології у зв'язку з вивченням станів оптимального функціонування людини. Прагнення до позитивного функціонування та відчуття благополуччя є однією з основних рушійних сил особистісного зростання і важливою умовою якості життя особистості, тому проблема його набуття і підтримки є предметом численних психологічних досліджень.

Дослідженню цієї проблеми присвячено значну кількість робіт [1-3; 6; 8; 11; 14; 16; 17 та ін.]. Із поняттям «психологічне благополуччя» асоціюють цілий ряд близьких за змістом понять: «щастя», «психічне здоров'я», «позитивний стиль життя», «емоційний комфорт», «якість життя», «задоволеність життям», «суб'єктивне благополуччя» та ін. Таке розмаїття термінів не лише свідчить про значний інтерес до вивчення різних аспектів благополуччя, але й про концептуальні розбіжності у визначенні його сутності та чинників.

Аналіз останніх публікацій. Теоретичну базу для розуміння феномену

психологічного благополуччя та його значення в самореалізації особистості закладено дослідженнями К. Ріфф [14], С. Любомирського та ін. [12], роботи яких присвячені вивченню суб'єктивного благополуччя особистості, що включає в себе поняття щастя, задоволеність життям, позитивна емоційність, психологічне здоров'я, стійкість духу тощо. У літературі також зустрічається термін «суб'єктивне благополуччя», що є синонімом психологічного благополуччя [2].

Класичними та найбільш цитованими можна назвати таких дослідників психологічного благополуччя: Н. Бредбурн, Е. Дінер, М. Ягода, Р. Еммонс, К. Ріфф, Р. Райан, Е. Десі, М. Селігман, М. Чіксентміхайі, С. Любомирські, І. Габанські та ін. [4; 7; 8; 12; 14; 15].

Початком вивчення суб'єктивного благополуччя стали дослідження Х. Кентріла, Е. Дінера, Н. Бредбурна, М. Ягоди, які фактично ототожнювали психологічне благополуччя з психічним здоров'ям, щастям, відсутністю несприятливої симптоматики. Описуючи критерії психічного здоров'я, дослідники головну роль відводять психічній рівновазі і гармонійності організації психіки та її адаптивних можливостей, здатності до адекватної зміни поведінки відповідно до змін оточення відповідно до прийнятих морально-етичних норм, почуття прихильності та відповідальності по відношенню до близьких, здатності реалізовувати свої життєві плани. Так, Р. Райан і Е. Дісі вважають, що зв'язок між фізичним здоров'ям і психологічним благополуччям є очевидним [7]. Хвороба часто викликає функціональні обмеження, які зменшують можливості для задоволеності життям. Тому суб'єктивна життєздатність співвідноситься не тільки з такими показниками психологічного благополуччя як автономія і позитивні взаємини із оточуючими, але й з фізичними симптомами.

Значний внесок у дослідження благополуччя внесла К. Ріфф [14], спираючись на модель М. Ягоди, дослідження Н. Бредбурна та Е. Дінера, аналіз концепцій різних авторів, вона пропонує багатофакторну структуру психологічного благополуччя на основі 6 компонентів, як прояву позитивного психологічного функціонування: самоприйняття, позитивні сосунки з оточуючими, автономія, управління оточуючим середовищем, мета в житті, особистісне зростання.

Усі підходи до розуміння психологічного благополуччя, розроблені на сьогодні, на думку Р. Райана, можна розділити на *два основні напрями*: гедоністичний та евдемонічний. Представники *гедоністичного* напрямку (Н. Бредбурн, Е. Дінер та ін.) вважають психологічне благополуччя станом людини, який виникає через задоволення потреб у різних сферах життя; наприклад, трикомпонентна модель суб'єктивного благополуччя Е. Дінера складається із задоволеності життям, відсутності негативного афекту та наявності позитивних емоцій. *Евдемоністичні* моделі включають більше компонентів, ніж гедоністичні та відрізняються змістом конструктів. Такою є модель психологічного благополуччя К. Ріфф [14]. Психологічне благополуччя, у рамках евдемоністичного підходу, розглядається як результат розкриття свого творчого потенціалу, функціонування на оптимальному рівні або реалізації своєї природи. Окремо слід відмітити теорію самодетермінації Р. Райана і Е. Десі [14]. В її основі лежить концепція базових потреб людини. Автори відмічають, що задоволення потреб прямо пов'язане з актуальним соціальним контекстом: якщо середовище сприяє їх задоволенню, то це підвищує рівень благополуччя і життєвих сил людини, в іншому випадку – рівень благополуччя знижується. Модель Р. Райана і Е. Десі [7] націлена на

визначення факторів, які стимулюють вроджений людський потенціал, що визначає зростання, інтеграцію і здоров'я, та на дослідження процесів і умов, що сприяють здоровому розвитку та ефективному функціонуванню індивідів, груп і співтовариств. Цей напрям виводить проблему психологічного благополуччя особистості на метафізичний, екзистенціальний рівень, що проявляється в екзистенції її життя. Авторами виділяється лише три компоненти: самодетермінація, компетентність, позитивні стосунки, що ілюструють відмінності у розумінні благополуччя навіть у межах одного підходу.

Розбіжності дослідників психологічного благополуччя щодо його сутності і складових зумовлені, насамперед, тим, що воно оцінюється самою людиною з позицій її цінностей і цілей. Оскільки останні завжди індивідуальні, то універсальної для всіх структури благополуччя не може бути. В такому разі, *доцільно вивчати фактори, що впливають на суб'єктивне відчуття задоволеності (екзистенціальне переживання ставлення до власного життя)*.

У вітчизняній та пострадянській психології загалом у дослідження різних аспектів психологічного благополуччя особистості слід відмітити напрацювання А.В. Вороніної, Т.В. Данильченко, Л.В. Куликова, Д.О. Леонтьєва, К.М. Паніної, Б.Є. Пахоля, Л.З. Сердюк, П.П. Фесенка, Г.В. Чайки, Т.Д. Шевеленкової та ін., результатом яких стала перевірка класичних та розробка нових моделей психологічного благополуччя особистості [1-3; 5; 16 та ін.].

Психологічне благополуччя можна визначити як інтегральний показник ступеня спрямованості особистості на реалізацію основних компонентів позитивного функціонування, а також ступеня реалізованості цієї спрямованості, що суб'єктивно виражається у відчутті щастя, задоволеності собою і власним життям. Як інтегральне особистісне утворення, психологічне благополуччя функціонує в динаміці і тому є *мотиваційним параметром* особистості, ступінь вираженості якого залежить від реалістичності, структурованості, цілісності (узгодженості минулого, теперішнього і майбутнього), системи ставлень людини та життєвої перспективи, що включає цілі, плани, цінності і прагнення.

Як окремі підходи виділяють також дослідження «якості життя», де благополуччя розглядається в дещо ширшому сенсі, ніж представниками гедоністичних та евдемоністичних моделей і включає фізичні, психологічні та соціальні аспекти функціонування особистості (С. Любомірські, М. Селігман, М. Чікзентміхалі та ін.) [4; 12; 15].

Також виділяють різні підходи до підвищення рівня задоволеності життям особистості: *прямі*, спрямовані на підвищення задоволеності життям, з метою формування більш адаптивних форм поведінки, взаємин і цілей [12]; *непрямі*, спрямовані на вивчення характеру стресора і його детермінант (наприклад, погана підтримка оточення, песимістичний атрибутивний стиль), з метою підвищення задоволеності життям [10].

Стосовно дослідження чинників психологічного благополуччя, то їх пов'язують з такими особистісними характеристиками як екстраверсія, оптимістичний стиль атрибуції і емоційна стійкість [13]; академічною успішністю, досягненнями [17]. Також було встановлено, що особистісний потенціал психологічного благополуччя істотно залежить від життєвих обставин, зокрема рівня соціальної підтримки [9; 6].

Виділяють такі соціально-психологічні *чинники психологічного благополуччя*: безпека і комфортність домашнього середовища; атмосфера любові, що

характеризується сімейними радощами, близькістю і гармонією; відкритість і довірливість міжособистісних взаємин; батьківський контроль і включеність в життя дітей; відчуття значущості в сім'ї; сімейна підтримка відносин з людьми і видів діяльності дітей за межами сім'ї [11].

Формулювання мети і завдань статті. *Мета дослідження* – розкрити основні підходи та чинники психологічного благополуччя особистості. *Об'єкт дослідження:* психологічне благополуччя особистості. *Предмет дослідження:* фактори психологічного благополуччя особистості.

Завдання дослідження полягають у розкритті основних концептуальних підходів у вивченні психологічного благополуччя особистості та емпіричному визначенні його чинників.

Виклад методики і результатів дослідження. Наше дослідження полягало у виявленні факторів психологічного благополуччя і здійснювалось на студентах вищих навчальних закладів, для успішного оволодіння якими вибраної спеціальності психологічне благополуччя відіграє величезну роль.

У дослідженні взяли участь 120 студентів закладів вищої освіти м. Києва. Використовувались такі психодіагностичні методики: методика дослідження смисложиттєвих орієнтацій Д. Крамбо та Л. Махоліка (в адаптації Д.О. Леонтьєва); тест життєстійкості С. Мадді (адаптований Д.О. Леонтьєвим, О.І. Рассказовою); шкала психологічного благополуччя К. Ріфф (модифікований варіант Т.Д. Шевеленкова, П.П. Фесенко); тест самодетермінації Є.М. Осіна; тест-опитувальник самоствавлення особистості В.В. Століна, С.Р. Пантїлеева; самоактуалізаційний тест (САТ) Е. Шострома (адаптація Ю.Є. Альошиної, Л.Я. Гозмана, М.В. Загіки і М.В. Кроза); шкала самоефективності Р. Шварцера та М. Єрусалема. Обробка отриманих емпіричних результатів здійснювалася за допомогою комп'ютерної програми для статистичної обробки даних SPSS Statistics 21.0.

Аналіз факторів психологічного благополуччя студентів здійснювався на основі факторного аналізу емпіричних даних методом головних компонент. Вибірку склали лише досліджувані з високими значеннями показників психологічного благополуччя.

Показник міри вибіркової адекватності КМО 0,65, а Sig критерію сферичності Бартлетта менше за 0,5. Можемо вважати, що ми отримали достовірний факторний аналіз. Було виділено 6 факторів, внесок яких у загальну дисперсію даних 71,4 % (таблиця 1).

Така характеристика факторів цілком пояснює витoki психологічного благополуччя студентів, які формують мотиваційну спрямованість на самореалізацію, особистісну автономію, самовираження, прийняття себе, реалізації своєї природи, розкриття свого творчого потенціалу, позитивні взаємини з оточуючими, віру в свою ефективність тощо.

Виходячи із змістового наповнення факторів, наших досліджуваних, у цілому, можна характеризувати як таких, що здатні самостійно регулювати власну поведінку; здатні створювати умови і обставини, відповідні для задоволення особистих потреб і досягнення цілей; прагнуть до особистісного зростання; усвідомлюють цілі свого майбутнього, мають довірливі взаємини з оточенням, розуміють, що людські взаємини будуються на взаємних вчинках; вони є достатньо самостійними і незалежними, впевнені в своїх можливостях щодо досягнення поставлених цілей.

Таблиця 1

Фактори психологічного благополуччя студентів

Фактори	Факторне навантаження	Параметри, що утворюють фактори
1	23,1 %	Залученість (,841), локус-Я (,840), самовираження (,784), цілі життя (,771), осмисленість життя (,763), локус-життя (,758), автономія (,732), контроль (,725), управління середовищем (,714), баланс афекта (-,627), ціннісні орієнтації (,594), самоповага (,586), саморозуміння (,576), самоприйняття (,563)
2	14,2 %	Аутосимпатія (-,781), підтримка (,728), орієнтація на теперішнє (,636), особистісне зростання (,628), пізнавальні потреби (,596), позитивні взаємини (-,515), прийняття агресії (,408)
3	11,2 %	Гнучкість поведінки(,668), спонтанність(,596), синергія (,529), креативність (,482), сензитивність (,468)
4	9,1 %	Ставлення інших (,637), смисл життя (,531), самовпевненість (-,526), контактність (,512), фіксація (,462)
5	7,5 %	Прийняття ризику (,590), самоінтерес (,569), цілеспрямованість (,561), відкрита система (,540), природа людини (,489)
6	6,3 %	Орієнтація в часі (,557), самоефективність (,540), наполегливість (,528)

На основі даних таблиці 1 можемо проаналізувати та проінтерпретувати змістовне наповнення виокремлених факторів, які, загалом, не суперечать факторам, виділеним К. Ріфф, але все ж є дещо іншими, на наш погляд, з ширшим смисловим навантаженням:

Фактор 1. Цей фактор означає автономію та незалежність особистості, здатність контролювати і впливати на своє життя. Виражена особистісна спрямованість на себе, позитивну оцінку усіх сторін власної особистості. Такі люди відносно незалежні у своїх вчинках, прагнуть керуватися в житті власними цілями, переконаннями, установками і принципами, вони вільні у виборі та не залежні від зовнішнього впливу.

Фактор 2. Фактор означає виражене прагнення до нового, невідомого, розвинуту інтуїцію і, разом з тим, очікування підтримки і позитивної оцінки оточуючих.

Фактор 3. Фактор характеризує гнучкість особистості як суб'єкта реалізації своїх цінностей у поведінці та взаємодії з оточуючими людьми, здатність швидко та адекватно реагувати на мінливість життя у відповідності до своїх потреб і почуттів, іноді навіть таких, що виникають спонтанно і безпосередньо.

Фактор 4. Фактор характеризує здатність людини встановлення емоційно насичених контактів з людьми, що має важливе ціннісно-смислове навантаження для неї; очікування позитивного ставлення до себе оточуючих.

Фактор 5. Фактор характеризує здатність людини переживати власне життя у відповідності своїм бажанням, потребам і цінностям; це переживання самотожності, цілісного, реалістичного погляду на життя, відкритість новому досвіду, безпосередність і природність переживань.

Фактор 6. Фактор означає здатність людини до цілісного сприйняття життєвого шляху, пов'язаність минулого, теперішнього та майбутнього, наполегливість у досягненні цілей, віра в ефективність власної діяльності.

У таблиці 2 представлено результати регресійного аналізу за якими можемо спрогнозувати показник психологічного благополуччя студентів.

Таблиця 2

Сводка для моделі

Модель	R	R ²	Скоректований R ²	Стд. похибка оцінки
1	,782 ^a	,612	,609	24,439
2	,843 ^b	,711	,707	21,149
3	,872 ^c	,760	,755	19,354
4	,888 ^d	,789	,782	18,245

a. Предиктори: (конст) Залученість

b. Предиктори: (конст) Залученість, прийняття агресії

c. Предиктори: (конст) Залученість, прийняття агресії, самоповага

d. Предиктори: (конст) Залученість, прийняття агресії, самоповага, очікуване ставлення інших

e. Залежна змінна: психологічне благополуччя

Із даних таблиці 2 видно, що спрогнозувати показник психологічного благополуччя досліджуваних можна за допомогою чотирьох моделей. Отже, на основі четвертої моделі, за якою пояснюється 78,9 % дисперсії, ми виявили, що на значення показника психологічного благополуччя найбільший вплив мають показники «залученість», «прийняття агресії», «самоповага» та «очікуване ставлення інших».

Висновки і перспективи подальших досліджень. Узагальнюючи розмаїття підходів у розумінні психологічного благополуччя особистості, можна виділити два основні: гедоністичний та евдемонічний. Згідно першого психологічне благополуччя є станом людини, що виникає через задоволення потреб у різних сферах життя; згідно другого – це результат розкриття свого творчого потенціалу, функціонування на оптимальному рівні або реалізації своєї природи.

Отже, психологічне благополуччя особистості можна визначити як інтегральний показник ступеня спрямованості особистості на реалізацію основних компонентів позитивного функціонування, а також ступеня реалізованості цієї спрямованості, що суб'єктивно виражається у відчутті щастя, задоволеності собою і власним життям.

Психологічне благополуччя студентів має складну та багатогранну особистісну детермінацію, важливе значення в якій належить, факторам особистісної автономії, самовираження, реалізації своєї природи, розкриття свого творчого потенціалу, цілеспрямованості, позитивним взаєминам з оточуючими та самоефективності.

Виявлено, що в прогностичній моделі показника психологічного благополуччя, предикаторами, що мають найбільший вплив на нього є показники «залученість», «прийняття агресії», «самоповага» та «очікуване ставлення інших».

На основі вищевикладеного, можна зробити висновок, що психологічне благополуччя особистості є необхідною умовою становлення суб'єкта і є невід'ємною стороною формування мотивації самореалізації та самодетермінації особистості.

Як інтегральне особистісне утворення, психологічне благополуччя функціонує в динаміці і тому є мотиваційним параметром особистості, ступінь вираженості якого

залежить від реалістичності, структурованості, цілісності системи ставлень особистості та її життєвої перспективи.

Сприяння психологічному благополуччю особистості полягає в актуалізації її внутрішніх ресурсів, що криються в осмисленні резервів повноцінної реалізації в теперішньому та можливості розвитку своїх самодетермінаційних здібностей в майбутньому.

Перспектива подальших досліджень полягає в поглибленому вивченні факторів психологічного благополуччя особистості та розробці ефективних психологічних технологій його досягненню.

Список використаних джерел

1. Воронина, А.В. Оценка психологического благополучия школьников в системе профилактической и коррекционной работы психологической службы : автореф. дис. на соиск. науч. степени канд. психол. наук: спец. 05.02.08 / А.В. Воронина. – Томск, 2002. –16 с.
2. Панина, Е.Н. Взаимосвязь суверенности психологического пространства и субъективного благополучия личности / Е.Н. Панина // Вестник Красноярского государственного университета. Серия «Гуманитарные науки». – 2006. – № 3/2. – С.89-91.
3. Фесенко, П.П. Осмысленность жизни и психологическое благополучие личности: автореф. дис. на соискание учен. степени канд. психол. наук: спец. 19.00.01. / П.П. Фесенко. – М., 2005. – 16 с.
4. Чиксентмихайи, М. Поток : психология оптимального переживания / М. Чиксентмихайи; пер. с англ. – М.: Смысл : Альпина нон-фикшн, 2011. – 461с.
5. Шамионов, Р.М. Психология субъективного благополучия (к разработке интегративной концепции) [Электрон, ресурс] / Р. М. Шамионов. – Режим доступа: <http://www.myword.ru>
6. Andrews, F.M. Stability and change in levels and structure of subjective well-being / F.M. Andrews // Social Indicators Research, 1991, – Vol. 25. – P. 1-30.
7. Deci E.L. The "What" and "Why" of Goal Pursuits : Human Needs and the Self-Determination of Behavior personality / E. Deci & R. Ryan // Psychological Inquiry, 2000. – Vol. 11. – N. 4. – P. 227-268.
8. Gabanska J. Autonomy of the individual in the developmental and axiological perspective / J. Gabanska // The polish quarterly of developmental psychology, 1995. – Vol. L. –N 1-4. – P. 1-11.
9. Gilman, R. Characteristics of adolescents who report very high life satisfaction / R. Gilman & E.S. Huebner // Journal of Youth and Adolescence, 2006. – Vol.35. –P. 311-319.
10. Huebner, E.S. Students who like and dislike school / E.S. Huebner & R. Gilman // Applied Quality of Life Research, 2006. –Vol.1. – P. 139-150.
11. Joronen, K. Familial contribution to adolescent subjective well-being / K. Joronen & P. Astedt-Kurki // International Journal of Nursing Practice, 2005. –Vol.11. – P. 125-133.
12. Lyubomirsky, S. Pursuing happiness: The architecture of sustainable change / S. Lyubomirsky, K.M. Sheldon & D. Schkade // Review of General Psychology, 2005. – Vol.9. – P. 111-131.
13. Rigby, B.T. Do causal attributions mediate the relationship between personality characteristics and life satisfaction in adolescence? / B.T. Rigby & E.T. Huebner // Psychology in the Schools, 2005. – Vol.42. – P. 91-99.
14. Ryff, C.D. The contours of positive human health / C. D. Ryff & B. Singer // Psychological Inquiry. –1998. –Vol. 9. – P. 719-727.
15. Seligman M.E. Positive psychology / M.E. P. Seligman & M. Csikszentmihalyi // American

psychologist, 2000. – Vol. 55. – N 1. – P. 5-14. – Режим доступа:

<http://dx.doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.5>

16. Serdiuk, L. Psychological well-being of future specialists in the integrated educational environment and the factors of its formation / L. Serdiuk // *Social welfare : interdisciplinary approach*. – 2011. – 1(1). – P. 44-51.
17. Suldo, S.M. A social-cognitive-behavioral model of academic predictors of adolescents' life satisfaction / S.M. Suldo, E.S. Shaffer & K.Riley // *School Psychology Quarterly*, 2008. – Vol.23. – P. 56-69.

References transliterated

1. Voronina, A.V. Ocenka psihologicheskogo blagopoluchija shkol'nikov v sisteme profilakticheskoy i korekcionnoj raboty psihologicheskoy sluzhby: avtoref. dis. na soisk. nauch. stepeni kand. psihol. nauk : spec. 05.02.08 / A. V. Voronina. – Tomsk, 2002. – 16 s.
2. Panina, E.N. Vzaimosvjaz' suverenosti psihologicheskogo prostranstva i subektivnogo blagopoluchija lichnosti / E. N. Panina // *Vestnik Krasnojarskogo gosudarstvennogo universiteta. Serija «Gumanitarnye nauki»*. – 2006. – № 3/2. – S.89-91.
3. Fesenko, P.P. Osmyslennost' zhizni i psihologicheskoe blagopoluchie lichnosti: avtoref. dis. na soiskanie uchen. stepeni kand. psihol. nauk : spec. 19.00.01. / P. P. Fesenko. – M., 2005. – 16 s.
4. Chiksentmihaji, M. Potok: psihologija optimal'nogo perezhivaniya / M. Chiksentmihaji; per. s angl. – M.: Smysl : Al'pina non-fikshn, 2011. – 461 s.
5. Shamionov, R.M. Psihologija subektivnogo blagopoluchija (k razrabotke integrativnoj koncepcii) [Elektron, resurs] / R. M. Shamionov. – Rezhim dostupa: <http://www.myword.ru>
6. Andrews, F.M. Stability and change in levels and structure of subjective well-being / F.M. Andrews // *Social Indicators Research*, 1991, – Vol. 25. – P. 1-30.
7. Deci E.L. The "What" and "Why" of Goal Pursuits : Human Needs and the Self-Determination of Behavior personality / E. Deci & R. Ryan // *Psychological Inquiry*, 2000. – Vol. 11. – N. 4. – P. 227-268.
8. Gabanska J. Autonomy of the individual in the developmental and axiological perspective / J. Gabanska // *The polish quarterly of developmental psychology*, 1995. – Vol. L. –N 1-4. – P. 1-11.
9. Gilman, R. Characteristics of adolescents who report very high life satisfaction / R. Gilman & E.S. Huebner // *Journal of Youth and Adolescence*, 2006. – Vol.35. –P. 311-319.
10. Huebner, E.S. Students who like and dislike school / E.S. Huebner & R. Gilman // *Applied Quality of Life Research*, 2006. –Vol.1. – P. 139-150.
11. Joronen, K. Familial contribution to adolescent subjective well-being / K. Joronen & P. Astedt-Kurki // *International Journal of Nursing Practice*, 2005. –Vol.11. – P. 125-133.
12. Lyubomirsky, S. Pursuing happiness: The architecture of sustainable change / S. Lyubomirsky, K.M. Sheldon & D. Schkade // *Review of General Psychology*, 2005. – Vol.9. – P. 111-131.
13. Rigby, B.T. Do causal attributions mediate the relationship between personality characteristics and life satisfaction in adolescence? / B.T. Rigby & E.T. Huebner // *Psychology in the Schools*, 2005. – Vol.42. – P. 91-99.
14. Ryff, C.D. The contours of positive human health / C.D. Ryff, B. Singer // *Psychological Inquiry*. –1998. –Vol. 9. – P. 719-727.
15. Seligman M. E. P., Csikszentmihalyi M. (2000), Positive psychology, *American psychologist*, 2000. – Vol. 55. – N 1. –P. 5-14. – Режим доступа: <http://dx.doi.org/10.1037/0003->

066X.55.1.5

16. Serdiuk, L. Psychological well-being of future specialists in the integrated educational environment and the factors of its formation / L. Serdiuk // Social welfare : interdisciplinary approach. – 2011. – 1(1). – P. 44-51.
17. Suldo, S.M. A social-cognitive-behavioral model of academic predictors of adolescents' life satisfaction / S. M.Suldo, E.S.Shaffer & K.Riley // School Psychology Quarterly, 2008. – Vol.23. – P. 56-69.

Serdiuk L. Factors of students' psychological well-being. The article describes the main approaches to researching on personal psychological well-being, which is defined as an integral indicator of a person's orientation to actualization of the main components of positive functioning, as well as of implementation of this orientation, and it is subjectively expressed in the sense of happiness, satisfaction with oneself and their own lives.

The factors of psychological well-being and the prognostic model of its development have been determined empirically. Students' psychological well-being has a complex and many-sided personal determination, which is based on such important factors as personal autonomy, self-expression, actualization of own nature, manifestations of creative potential, purposefulness, positive relations with others and self-efficacy.

It has been revealed that the prognostic model of psychological well-being has the following most important predictors: relatedness, acceptance of aggression, self-esteem and expected attitude of others.

The conclusion has been made that psychological well-being functions in dynamics and is a personal motivational parameter, a degree of which depends on realism, structuring, integrity of a system of personal attitudes and personal life prospects. Psychological well-being can be promoted with actualization of personal internal resources, which means understanding of own powers for full-fledged realization in the present and possibilities to develop self-determination in the future.

Key words: psychological well-being, hedonistic and eudemonic well-being, self-determination, internal resources, personal potential, autonomy, personal agency.